

laan, op het einde van den tuin, vaak geheel aan de grens, zoodat de achtergevel tevens diende als walmuur voor de scheidssloot. Veelal besloeg de bebouwing de geheele breedte van het erf, alleen met uitsparing van een gangetje om naar de plank te komen welke over de sloot naar het achtergelegen weiland voerde, wanneer tenminste de toegang tot deze plank niet ging door een aangebouwd schuurtje.

Hadden Eendragtslaan en Waschbleeklaan alleen aan één zijde de bezittingen harer ingelanden, terwijl langs de andere zijde der laan, daarvan gescheiden door de laansloot, de tuinen strekten welke hun ingang hadden aan een volgende laan, de Schotelboschlaan had, doordat zij zich inwigde in het weiland en dus aan beide zijden daarover uitzicht gaf, ook links en rechts een gelijke bebouwing als hierboven geschetst; de laan liep hier tusschen een dubbelen schuttingwand met tuindeurtjes.

De bebouwing in deze lanen van vermaak was als regel slechts één vertrek diep, dat dus, voorzoover onze voorvaderen die niet keerden met luiken en gordijnen, volop licht, lucht en zon had. De bebouwde oppervlakte der zomerhuizen varieerde naar gelang der behoeften van het gezin, maar die der dagkoepels was meer gelijkmatig, wisselde, volgens gegevens van het kadaster uit 1864, tusschen 20, 25 en 30 M².

Men was niet volkomen vrij te bouwen wat men wilde en in de lanen van vermaak was die vrijheid zelfs sterk beperkt. Zoo was in de Eendragtslaan later nog verboden – bij overeenkomst van 4 Aug. 1780 – de tuinen te gebruiken tot het houden van herberg, tapnering of overdekte kolfbaan en bij overeenkomst van 26 Nov. 1827 werd dit verbod zelfs uitgebreid tot bebouwing, gebruik of verhuring ter bewoning door de „geringe volksklasse” of als verblijf „dergenen die met de tugt strijdende bedrijven uitoefenen”.

Wõnderlijke combinatie, maar men meende het zoo kwaad niet.

Aan de lanen waarin de ingelanden ook de kost moesten verdienen, toonde de bebouwing minder uniformiteit, moest zich daar ook vóór alles aanpassen aan het gebruik waartoe ze bestemd was. Voor zoover deze arbeiderswoningen omvatte, zal het type daarvan wel niet veel afwijking vertoond